

עמי וולנסקי

בזכות ההשכלה הגבוהה

דולר לנפש (30 אלף דולר כיום). הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מצאה בשנת 2010, שרמת ההכנסה הממוצעת של בעל 16 שנות לימוד כפולה מזו של בעל 12 שנות לימוד. אכן, ההיסטוריה האנושית המודרנית מציגה גם דמויות שעשו חייל בתחומם בלא שנוקקו לתואר אקדמי, אך מסוכן להשתמש בדוגמאות יוצאות דופן כבסיס לקביעת מדייניות והנחיה ציבורית. מהותם העמוקה של לימודים לתואר אקדמי היא חשיפה לפרדיגמות חשיבה חדשות, התבוננות בעולם מורכב והקניית מתודולוגיה של איסוף ידע וניתוח. רבים מאוד בישראל נטלו חלק במאמץ ממושך לפתוח את שעריה של ההשכלה האקדמית בארץ לפרפריה של החברה. על מובילי דעת קהל לדעת כי קל מאוד לרפות ידיים ולרכא את הרצון לשנס מותניים ולירכוש השכלה גבוהה. עליהם לזכור כי גם רמיזה בלבד, ללא כוונת זדון, עלולה למצוא דרכה לאלפי מתלבטים ולהניאם מלימודים. בעבור רבים לימודים גבוהים הנה הורמנות ומוצא מהמיצב, בוודאי בעבור אלה שאינם נשענים על הורים אשר יבטיחו את עתידם, עם השכלה או בלעדיה.

פרופ' וולנסקי מלמד באוניברסיטת תל אביב ובמרכז ללימודים אקדמיים באור יהודה

והמעבר התדיר של תעשיות בין מדינות, חולל מפנה בקשר בין רמת השכלה ליציבות תעסוקתית. כיום אין ערבות ליציבות העריכר במקום עבודתו, גם אם הוא בעל תואר שני או שלישי, והוא עלול למצוא את עצמו מחוץ למעגל עבודה בגיל 40 ואף קודם לכן. לפיכך, קיימת מגמה מתרחבת בעולם, שכמי עט אינה מוכרת בישראל, של ניהול וקידום קריירה מקצועית באמצעות למידה והתחדשות מתמדת. לא התואר האקדמי הוא מחולל האבטלה, אלא העדר התחדשותו המקצועית של היחיד, ואובדן הרלוונטיות שלו למקום עבודתו.

ב-2011 התקיים בירושלים כנס שעסק בקשר שבין חינוך, צמיחה וכלכלה. רוברט טופל מאוניברסיטת שיקגו הציג בו נתון ני מחקר שבהם נבדקה התשואה להשקעה בהשכלה בארצות הברית על פני 40 שנה. לפי הממצאים, תוספת ההכנסה ליחיד לכל שנת לימוד בהשכלה גבוהה היא 8%-15%. ב-2008 הציג אנשי פרויקט "ישראל 2028 – חזון ואסטרטגיה למדינת ישראל" של מור סר שמואל נאמן נתונים לממשלה, לפיהם אם יגדל מספר הלומדים בהשכלה העל-תיכונית והגבוהה בישראל לכדי 70% מכל שנתון, התוצר הלאומי עשוי לעלות לכ-50 אלף

רוח חדשה קנתה לה באחרונה אחיזה בקרב מובילי דעת קהל ואנשי תקי שורת – הטלת ספק בתועלתו של תואר אקדמי. מותר ורצוי לפקפק, והתרבות האקדמית אף מעודדת זאת, אך ראוי לדעת כמה עובדות על תרומתה של השכלה גבוהה ליחיד ולחברה לפני שמפנים את הציבור למבוי סתום החורץ לעתים גורלות.

בשנת 1963 החליטה ממשלתו של הרולד מקמילן בבריטניה להכפיל את היקף מערכת ההשכלה הגבוהה במדינה. כעשרים שנה לאיחר מכן, בעיצומו של מיתון כבד, תהתה ראש הממשלה אז, מרגרט תאצ'ר, האם באמת יש צורך בכל כך הרבה אקדמאים. תשובת המורים להשגותיה היתה, שלמשק לאומי נדרש זמן להתאים את עצמו לרמת השכלה גבוהה. ואכן, היציאה מהמיתון הכלכלי בבריטניה בשנות התשעים הוסברה בין היתר בהעלאת רמת ההשכלה של האוכלוסייה.

המעבר המהיר לכלכלת שוק, ושינוי דפוסי העסקה במשקים לאומיים הגבירו את המודעות למדר המכונה job confidence index. מדר זה מצביע על רמת הביטחון התעסוקתי של היחיד במקום עבודתו. קצב השינוי המהיר של טכנולוגיות ומוצרים,